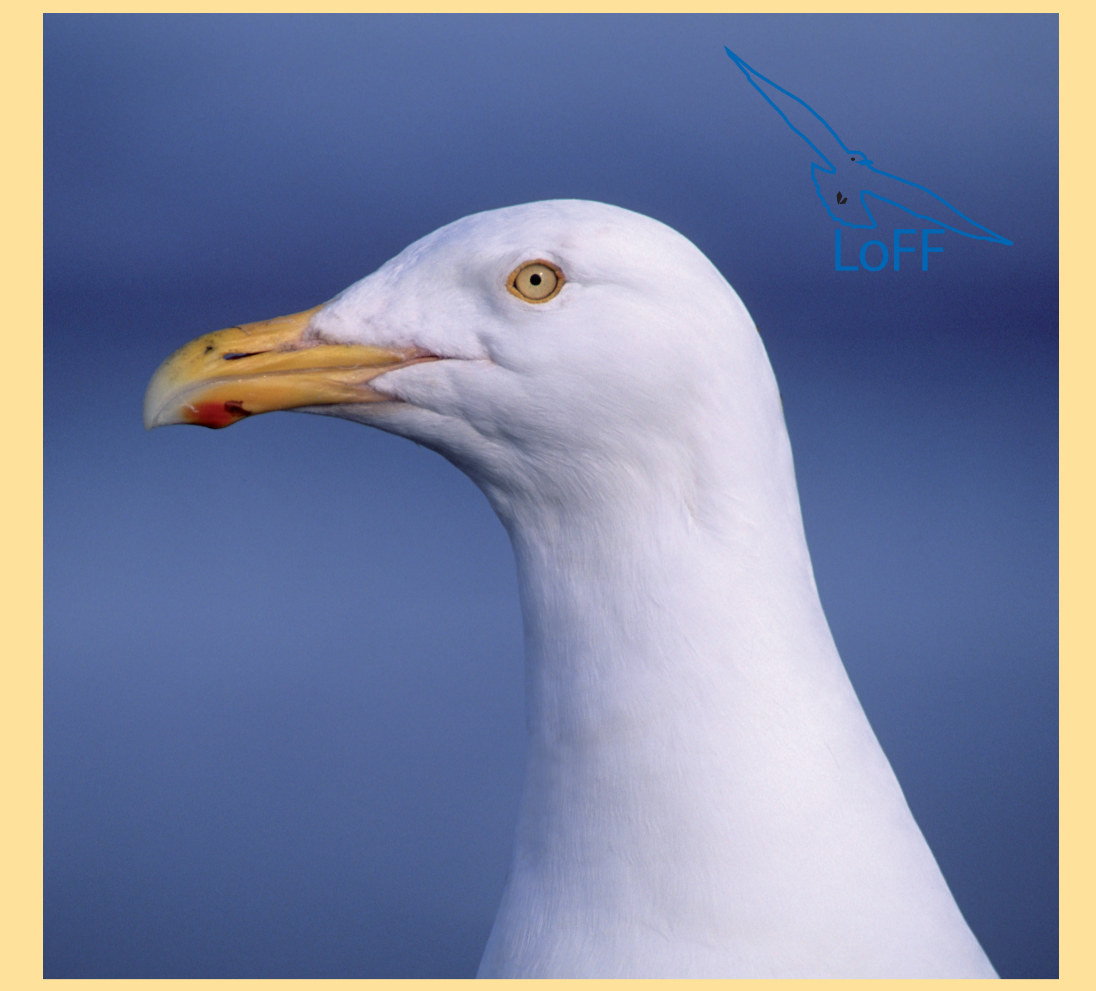

Polarmåke på Svalbard

Polarmåka (*Larus hyperboreus*) er «rovfuglen» på Svalbard. I mangel på hekkebestander av ørner, hauker, våker, falcker og ugler, har polarmåka sammen med storjo inntatt rollen som en topp-predator. Polarmåka er utbredt over hele Svalbard, og finnes alltid i nærheten der andre arter har sine hekkeplasser.

Ved at polarmåka er på toppen av næringskjeden, er den også utsatt for oppkonsentrering av miljøgifter som PCB. På Bjørnøya er det funnet svært høye konsentrasjoner av miljøgifter i polarmåkene, faktisk så høye at de sannsynligvis er hovedårsaken til at mange måker plutselig dør i løpet av hekkeperioden.

Polarmåka har en sirkumpolar hekkeutbredelse i Arktis. I Atlanterhavet finnes det hekkebestander på Grønland, Island og Jan Mayen, Svalbard, samt i de russiske områdene Frans Josefs Land og Novaja Zemlja. På Svalbard hekker underarten *Larus hyperboreus gunnerus*, én av fire underarter som er beskrevet for Atlanterhavet.

På Svalbard forekommer polarmåka over hele øygruppa, oftest i nærheten av sjøfuglkolonier. Antall hekkende par er anslått til mellom 4 000 og 10 000 par, og den desidert største ansamlingen finnes på Bjørnøya med ca. 1000 par.

Utseende

Polarmåka er en stor og kraftig måke, og vekten ligger på mellom 1250-2700 gram. Arten er én av de «hvitvingede» måkene, det vil si at de ikke har svarte vingespisser som for eksempel gråmåke og svartbak. Kjønnene er like, men hannene er noe større enn hunnene. I sommerdrakt har polarmåkene blågrå rygg og vinger. Undersiden er hvit og beina er kjøttfarget. Nebbet er gult med en tydelig rød flekk ytterst på undernebbet. Ungfuglene er mer brune i fjædrakta, avhengig av alderen. I fem års alder får fuglene voksendrakt.

Hekkebiologi og næring

Polarmåkene hekker oftest i kolonier av varierende størrelse. I sjøfuglkolonier kan de både hekke på toppen, på hyller i fjellveggen og på undersiden. Begge kjønn tar del i reirbygging, ruging av egg og mating av ungene. Oftest er det tre egg i kullet, men både ett og to egg forekommer også. Eggene ruges i 23-28 døgn, og ungene forlater reiret etter ca. to uker. De er flygedyktige etter seks til sju uker.

Polarmåka er omtrent alteter, og i hekkeperioden er ofte dietten tilpasset til hva som finnes i nærheten av reirområdet. På matseddelen kan det være fisk, bløtdyr, pigghuder, krepsdyr, egg, fugleunger, voksne fugler, kadavre, ekskrementer og avfall.

Vandringer

I løpet av november forlater polarmåkene landområdene på Svalbard. De sprer seg over store områder i den nordlige delen av Atlanterhavet. Polarmåkene kan både oppholde seg kystnært og pelagisk. Det finnes mange gjenfunn både fra Island, Færøyene og Grønland. Mange overvintrer trolig også i de isfrie delene av Barentshavet.

Trusler

Ved at polarmåka er på toppen av næringskjeden, er den utsatt for miljøgifter. På Bjørnøya er det registrert svært høye nivåer, spesielt hos dem som lever av egg og fugleunger. Fuglenes hormonproduksjon og immunforsvar påvirkes av miljøgiftene, noe som igjen påvirker både hekkesuksess og voksenoverlevelse. På Bjørnøya har bestanden vist en klar tilbakegang siden 1980-tallet. Årsaken kan være miljøgifter, muligens kombinert med bestandsnedgang for lomviartene. Ikke sjelden dør hekkefugler plutselig ved reiret, og årsakene kan være direkte eller indirekte påvirkning av miljøgifter.

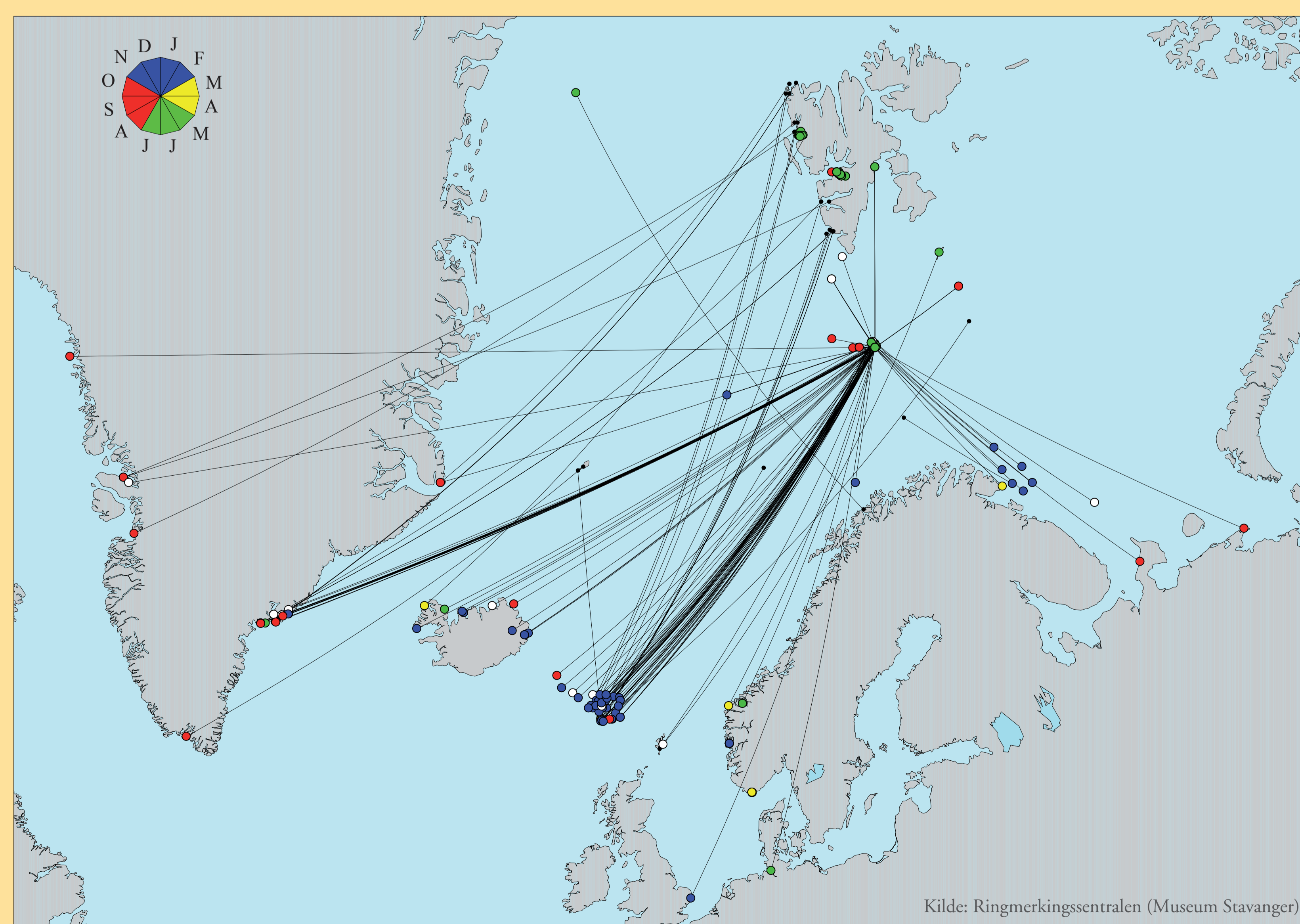
Polarmåka hekker over hele Svalbard, ofte i nærheten av andre sjøfuglkolonier. Begge makene passer godt på ungene. At de klarer å fostre opp tre unger er likevel ikke vanlig.

Forekomst ved Longyearbyen

Polarmåke er vanlig i og rundt Longyearbyen fra midten av mars til oktober/november. Det hekker også polarmåke spredt i fjellene rundt Longyearbyen.

Tidligere, mens husholdningsavfall ble tømt på søppelplassen i Adventdalen, var det her en stor ansamling av polarmåker. Fortsatt er det polarmåker som holder til her, men nå de er også spredd over et større område. De er ofte å se i nærheten av hundegårdene, og samles ofte på vaskeplasser i Todalselva. På fjæra i Adventdeltaet sitter det ofte store flokker med polarmåker, både voksne og ungfugler.

Longyearbyen Feltbiologiske Forening (LoFF) har i flere år fargemerket polarmåker som ble fanget på søppelplassen i Longyearbyen. Derfor kan det være mange polarmåker med fargeringer i området. Dette er fargede plastringer merket med bokstaver. Angi både fargen på ringen og bokstavkoden. Observasjoner av slike kan meldes til LoFF- ved Ole Edvard Torland (ole.edvard.torland@gmail.com) eller <http://www.ringmerking.no/crl/>.

Opp gjennom årene er det ringmerket mange polarmåker på Svalbard, spesielt på Bjørnøya.

Resultatene fra funn av ringmerkede fugler viser at polarmåkene fra Svalbard sprer seg over store deler av Nord-Atlanterhavet. Som kartet viser er de fleste kystnære, men dette har nok mer med at folk oftest finner fuglene nær kysten da utbredelsen egentlig er langt mer pelagisk.

Fargene på sirkelene angir sesongen da fuglen ble funnet; høst, vinter, vår og sommer (se tegnforklaring på kartet).

Kilde: Ringmerkingssentralen (Museum Stavanger)